

EUROKONWERSATORIA

Koordynatorka: Joanna Różycka-Thiriet

j.rozycka@schuman.pl

6. konwersatorium

11 stycznia 2023 r.

Temat: Stosunki UE-Chiny

Nasz gość:

- Jakub Jakóbowski, wicedyrektor Ośrodka Studiów Wschodnich, główny specjalista w Programie chińskim OSW

SŁOWNICZEK PRZETRWANIA

Nowy Jedwabny Szlak (inna nazwa **Jeden pas, jedna droga** lub **Inicjatywa Pasa i Szlaku**) – historycznie Jedwabny Szlak to droga handlowa łącząca Chiny z Europą, Indiami i Persją istniejąca od starożytności (straciła na znaczeniu po odkryciu drogi morskiej do Chin). W 2013 roku chiński prezydent Xi Jinping wyszedł z inicjatywą Nowego Jedwabnego Szlaku, który miałby swój wariant lądowy i morski. Ta idea była nie tylko koncepcją gospodarczą, ale także elementem chińskiej polityki zagranicznej - np. pozwalała na poszerzenie wpływów w krajach tranzytu, służyła do promocji Państwa Środka jako kraju nastawionego na współpracę. To także narzędzie polityki wewnętrznej, bo służyła rozwojowi centralnych i zachodnich prowincji Chin. Koncepcja Nowego Jedwabnego Szlaku zakładała stworzenie lub przebudowę infrastruktury niezbędnej do realizacji połączeń między Chinami i Europą (np. kolei, lotnisk, portów). **Kolejowy Jedwabny Szlak** to połączenia kolejowe z Chin wiodące różnymi trasami przez terytorium Rosji i korzystające z kolei transsyberyjskiej. Kolej ma istotne znaczenie dla prowincji w głębi Chin i zyskała na znaczeniu w trakcie pandemii. Jednak tą drogą do Unii trafia zaledwie kilka procent wymiany handlowej. Choć sankcje przeciwko Rosji nie objęły przewozów kolejowych, wojna w Ukrainie, szczególnie na początku, poważnie uderzyła w Kolejowy Jedwabny Szlak m.in. dlatego że wiele międzynarodowych firm wycofało się z Rosji (a towary dowożono także do samej Rosji) oraz z tranzytu przez ten kraj.

Format 17+1 – gremium, które miało usprawnić współpracę polityczną i gospodarczą między Chinami, a krajami Europy Środkowo-Wschodniej; budować pozycję Chin w tym regionie kosztem USA. Format został zapoczątkowany w 2012 roku (do 2019 istniał jako 16+1, potem dołączyła do niego Grecja). W praktyce forum to nie przyniosło wielu korzyści uczestniczącym w nim krajom Unii. W 2021 format opuściła Litwa, a w 2022 Łotwa i Estonia.

Instrumenty ochrony handlu (*Trade Defence Instruments, TDI*) – narzędzia, przy pomocy których Unia broni swoich producentów i swoich miejsc pracy przed zagraniczną konkurencją. Wyróżniamy środki antydumpingowe, środki antysubsydyjne i środki ochronne. **Środki antydumpingowe** służą do obrony, gdy dana zagraniczna firma sprzedaje produkt po cenie niższej niż na rodzimym rynku lub poniżej kosztów produkcji. **Środki antysubsydyjne** dotyczą sytuacji, gdy pozaunijny rząd wspomaga finansowo produkcję lub eksport danego towaru. **Środki ochronne** stosowane są w przypadku nagłego wzrostu importu danego produktu do UE. Dają czas unijnym producentom na dostosowanie się do nowej sytuacji. Według sprawozdania Komisji Europejskiej z września 2022 roku pod koniec 2021 obowiązywały 163 ostateczne środki ochrony handlu, w tym 109 środków antydumpingowych, 19 środków antysubsydyjnych oraz 3 środki ochronne. W ocenie Komisji narzędzia te chroniły ponad 462 000 bezpośrednich miejsc pracy. Unia broni się m.in. przed chińskimi rowerami elektrycznymi, płytkami ceramicznymi,

kablami światłowodowymi, ceramiczną zastawą stołową, oponami autobusowymi, folią aluminiową, mandarynkami, deskami do prasowania i różnymi produktami stalowymi. Z kolei inne kraje na świecie bronią się przed eksportem z UE. Pod koniec 2021 roku obowiązywało 177 środków ochrony handlu, które wpływały na unijny eksport (najwięcej stosowały Stany Zjednoczone - 37, a następnie Chiny - 19).

Przymus (szantaż) gospodarczy – w 2021 roku Komisja Europejska zaproponowała nowy instrument, który chroniłby unijne państwa przed naciskami gospodarczymi ze strony państw trzecich (*Anti-coercion Instrument*). Przykładem takiego przymusu są kroki podjęte przez Chiny wobec Litwy (za zbliżenie Litwy z Tajwanem Chiny zablokowały import z tego kraju, co uderza także w państwa Unii produkujące towary z użyciem litewskich części; naciskały też na firmy, żeby nie inwestowały w tym kraju). Instrument miałby zostać aktywowany po celowym ograniczeniu importu lub eksportu (a także zagrożeniu takim działaniem), przy bojkocie towarów lub odmowie wydania zgody na działalność firm z danego państwa członkowskiego, by zmusić go do ustępstw. Pierwszym etapem miałyby być prowadzenie dialogu, a dopiero potem Unia mogłaby sięgnąć po takie narzędzia jak cła, wycofywanie zgód na dane produkty, zamrożenie unijnego dofinansowania, ograniczanie inwestycji i dostępu do rynku wewnętrznego. W przeciwieństwie do sankcji będących elementem polityki zagranicznej i przyjmowanych jednomyślnie, środki te – będące elementem polityki handlowej – byłyby przyjmowane większością kwalifikowaną.

Unijne ramy monitorowania bezpośrednich inwestycji zagranicznych – rozwiązanie pozwalające monitorować inwestycje spoza UE, mając na względzie bezpieczeństwo i porządek publiczny. Z racji na zacieśnioną integrację gospodarczą inwestycje w jednym państwie członkowskim mogą mieć bowiem zasadnicze znaczenie dla innego państwa, a nawet całej Unii. Rozporządzenie o unijnych ramach monitorowania bezpośrednich inwestycji zagranicznych zostało przyjęte w marcu 2019 roku. Ustanowiono w nim procedury wymiany informacji (np. o tym, kim jest inwestor; jaka firma jest celem zakupu; w jakich sektorach działają; jaka jest wartość inwestycji i skąd pochodzi finansowanie) oraz wymiany uwag między państwem inwestycji, innymi państwami UE oraz Komisją Europejską. Rozporządzenie nie jest wymierzone w konkretne państwo. Systemy monitorowania inwestycji istnieją też w Australii, Chinach, Japonii, Kanadzie, Korei Południowej, Nowej Zelandii i USA, mają je też poszczególne państwa członkowskie.

DOBRCZE POWIEDZIANE – FRAZA DNIA

Relacje łączące Unię Europejską (UE) i Chiny mają długą tradycję. (...) Chiny są teraz drugim pod względem wielkości partnerem handlowym UE po Stanach Zjednoczonych, a Unia jest największym partnerem handlowym dla Chin. (...) W Europie wzrasta jednak przekonanie, iż zmieniła się skala wyzwań i możliwości, które obecnie wiążą się z Chinami. W ostatnim dziesięcioleciu potęga gospodarcza Chin i ich wpływ polityczny wzrosły do niespotykanych rozmiarów w nadzwyczaj szybkim tempie, co odzwierciedla ambicje tego kraju, aby stać się wiodącym mocarstwem na świecie. Chin nie można już postrzegać jako kraju rozwijającego się. Są one kluczowym podmiotem na arenie międzynarodowej i wiodącą potęgą technologiczną. Ich rosnącej roli na świecie, w tym w Europie, powinna towarzyszyć większa odpowiedzialność za utrzymanie międzynarodowego porządku opartego na zasadach, jak również większa wzajemność, niedyskryminacja i otwartość chińskiego systemu gospodarczego. (...) W zależności od obszaru polityki, Chiny są dla UE jednocześnie współpracującym partnerem, z którym Unia dzieli te same skoordynowane cele, partnerem negocjacyjnym, z którym UE musi wypracować równowagę interesów, konkurentem gospodarczym dążącym do osiągnięcia wiodącej pozycji w dziedzinie technologii, a także rywalem systemowym, który promuje alternatywne modele sprawowania rządów. Wymaga to elastycznego i pragmatycznego podejścia UE jako całości, umożliwiającego opartą na zasadach obronę jej interesów i wartości. W zależności od rozpatrywanych kwestii i obszarów polityki należy również korzystać z różnych narzędzi i metod w kontaktach UE z Chinami. UE powinna wykorzystać powiązania między różnymi obszarami polityki i sektorami w celu wywierania większych nacisków na drodze do osiągania własnych celów.

- fragment komunikatu Komisji Europejskiej z 2019 roku „UE-Chiny – perspektywa strategiczna”.

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Działania Fundacji Schumana realizowane są z dofinansowaniem Unii Europejskiej.

Komisja
Europejska

Przedstawicielstwo
w Polsce

Eurokonwersatoria objęte są honorowym patronatem Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej w Polsce.